

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Рев:301/05
Бања Лука, 27.3.2007. год.**

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића, као предсједника вијећа, Драгослава Лукића и Стевана Савића као чланова вијећа, у правној ствари тужилаца Р. Р., Т. Р. и С. Р., свих из Т., а тужиоце Т. Р. и С. Р. заступа пуномоћник-тужилац Р. Р., адвокат, Требиње, улица В. С. број 15, против тужених С. осигуравајућег друштва „Јахорина“ А.Д. Филијала Т., кога заступа пуномоћник Н. Р., адвокат, Т., Улица Ц. М. број 2 и Д. Д. сина Ј., Т., Б. п. број 59, кога заступа пуномоћник Д. Б, адвокат, Б., ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужених против пресуде Окружног суда у Т. број Гж-91/04 од 9.3.2005. године, на сједници одржаној дана 27.3.2007 године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизије се дјелимично уважавају, другостепена пресуда Окружног суда у Т. број Гж-91/04 од 9.3.2005. године се приначује и суди:

„Жалбе тужених се дјелимично уважавају и првостепена пресуда Основног суда у Т. број П-237/03 од 30.12.2003. године се преиначује у дијелу у којем је одлучено о висини накнаде штете тужиоцу Р. Р. за претрпљене физичке болове и душевне болове због умањења опште животне активности, тужили Т. Р. за претрпљене физичке болове и страх и тужиоцу С. Р. за претрпљене физичке болове, као и о парничним трошковима, тако што се:

- тужиоцу Р. Р. досуђена накнада снижава и то за претрпљене физичке болове на износ од 1.300,00 КМ и за душевне болове због умањења опште животне активности на 750,00 КМ, те му се досуђују парнични трошкови у износу од 226,65 КМ ;

- тужили Т. Р. досуђена накнада снижава и то за претрпљене физичке болове на износ од 2.200,00 КМ и за претрпљени страх на износ од 1.500,00 КМ, те јој се досуђују парнични трошкови у износу од 6.303,55 КМ;

- тужиоцу С. Р. досуђени износ накнаде за претрпљене физичке болове снижава на износ од 400,00 КМ, те му се досуђују парнични трошкови у износу од 198,55 КМ.

Преко досуђених износа за наведене видове нематеријалне штете тужиоци се одбијају.

У осталом досуђујућем дијелу жалбе тужених се одбијају и првостепена пресуда потврђује.“

Ревизије се у осталом дијелу одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Т. број П-237/03 од 30.12.2003. године обавезани су првотужени С. осигуравајуће друштво „Јахорина“ А.Д. Фијала Т. и друготужени Д. Д. да исплате првотужиоцу Р. Р. из основа накнаде материјалне штете 11.710,20 КМ са законском затезном каматом од 1.11.1997. године (тј. од дана извршене поправке путничког аутомобила) па до исплате, те из основа накнаде нематеријалне штете за претрпљене физичке болове 1.800,00 КМ и душевне болове због умањења опште животне активности 1.450,00 КМ (укупно за нематеријалну штету 3.250,00 КМ), друготужили Т. Р. за претрпљене физичке болове 2.700,00 КМ, за претрпљени страх 2.150,00 КМ и за душевне болове због наружености 900,00 КМ (укупно 5.750,00 КМ) и трећетужиоцу С. Р. за претрпљене физичке болове 700,00 КМ, све са законском затезном каматом од 26.11.2003. године (тј. од дана закључења главне расправе пред првостепеним судом)

па до исплате; оба тужена обавезана су да тужиоцима солидарно накнаде штету до износа од 6.060,00 КМ са законском затезном каматом на тај износ, од напријед наведених датума, а преко тог износа обавезан је друготужени да накнади штету са законском затезном каматом од напријед утврђеног датума; тужени су обавезани да накнаде тужиоцима парничне трошкове и то првотужиоцу 90,00 КМ, друготужиљу 7.400,25 КМ и трећетужиоцу 90,00 КМ, а свим тужиоцима још и 176,30 КМ, све у року од 30 дана под пријетњом извршења; с дијелом тужбеног захтјева у односу на нематеријалну штету преко досуђеног износа и са захтјевом за накнаду нематеријалне штете за претрпљени страх у односу на првотужиоца, за душевне болове због умањења опште животне активности за друготужиљу, те за претрпљени страх и душевне болове због умањења опште животне активности и наружености у односу на трећетужиоца, заједно са каматама, тужбени захтјев је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Т. Гж-91/04 од 9.3.2005. године жалбе тужених су одбијене и првостепена пресуда потврђена.

Првотужени је изјавио ревизију против те пресуде због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, с приједлогом да се пресуда иначе тако што би у односу на њега тужбени захтјев био одбијен, или да се укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Тужиоци су у одговору на ревизију првотуженог предложили да се ревизија одбије.

Друготужени је такође изјавио ревизију против исте пресуде из свих законских разлога с приједлогом да се побијана пресуда у односу на њега иначе и тужбени захтјев одбије, или да се обје нижестепене пресуде укину и предмет врати на поново суђење.

Тужиоци су доставили одговор и на ревизију друготуженог. У одговору су предложили да се ревизија друготуженог дјелимично усвоји и другостепена пресуда иначе тако да оба тужена буду солидарно обавезана да тужиоцима накнаде штету „у износу до 20.000,00 КМ (умјесто 6.060,60 КМ)“, а да се у осталом дијелу ревизија одбије.

Тужбом се тражи накнада материјалне и нематеријалне штете, које су настале у вези саобраћајне незгоде.

Незгода се је, према утврђеном чињеничном стању, догодила 22. јула 1997. године у Т., у Улици В. М., у непосредној близини каменорезачке радње „Шишковић“. Друготужени је том приликом управљао својим теретним возилом марке „ТАМ“ регистарског броја ТБ 31-45 за које је била закачена грађевинска машина – компресор „Фаграм“ и кретао се од насеља В. у правцу града. У сусрет му је, из супротног смјера, долазило путничко возило марке „Голф“, регистарског броја ТБ 23-62, власништво првотужиоца, којим је управљао првотужилац. На предњем сједишту до возача налазила се његова кћерка-друготужиља, а на задњем сједишту трећетужилац (син првотужиоца). У благој кривини удесно, гледајући из смјера којим се је кретало теретно возило, компресор се је откачио, прешао на лијеву страну коловоза намјењеног за кретање возила из супротног смјера, тако да је дошло до контакта предњег лијевог дијела компресора и предњег лијевог дијела путничког аутомобила „Голф“. Том приликом тужиоци су претрпјели тјелесне повреде, а на возилу којим су се кретали, настала је материјална штета. Према подацима из списка, првотужилац је рођен 1949. године (што значи да је у вријеме незгоде имао 48 година), друготужиља је рођена 1978 године (тада је имала 19 година), а трећетужилац -1980 године (у то вријеме имало је 17 година). Против друготуженог је вођен кривични поступак у току којег је утврђено да се је приликом настанка саобраћајне незгоде кретао противно одредби члана 192. став 1. Закона о основама безбједности саобраћаја на путевима, који је тада био на снази („Службени лист СФРЈ“, број 50/88, 63/88, 80/89, 29/90 и 11/91) „са неисправним возилом-неисправним и необезбјеђеним спојем на теретном возилу за вучу грађевинске машине компресора“, те да је при томе олако држао да неће угрозити јавни саобраћај. Правоснажном пресудом Основног суда у Т. број К-153/97 од 25.5.1999. године друготужени је оглашен кривим за кривично дјело угрожавања јавног саобраћаја из члана 171. став 3. у вези са ставом 1. Кривичног закона Републике Српске-посебни дио, па му је изречена условна осуда (три мејсеца затвора, условно на двије године). Теретно возило „ТАМ“ било је у вријеме настанка саобраћајне незгоде осигурано код првотуженог. Уз помоћ вјештака машинске струке Н. К., дипломираног машинског инжењера, првостепени суд је утврдио да је компресор по својој природи полуприколица на два точка и да је у саобраћају прикључно возило (има руду за вучу, а нема властити погон за кретање). С обзиром на ова својства, компресор као прикључно возило, није био осигуран код првотуженог у вријеме настанка

штетног догађаја. Висина материјалне штете утврђена је на основу налаза и мишљења поменутог вјештака, а интензитет и трајање физичких болова и страха, те степен наружености и умањења опште животне активности код тужилаца – налазима и мишљењима вјештака – љекара (др. М. В. хирурга и трауматолога и др. М. В., неуропсихијатра).

Првостепени суд је закључио да су оба тужена одговорна тужиоцима за претрпљену штету, при чему се је позвао на одредбе чланова 90. и 91. Закона о основама система осигурања имовине и лица („Службени лист СФРЈ“, број 17/90 и 82/90, у даљем тексту: ЗОСОИЛ) који је био на снази у вријеме настанка штете и примјењивало се на основу члана 12. Уставног закона за спровођење Устава Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 21/92), па је дјелимичним удовољењем тужбених захтјева тужилаца судио као у изреци првостепене пресуде. Првотуженог је обавезао да солидарно исплати накнаду с друготужиоцем само до износа од 6.060,00 КМ (тј. до „лимита осигурања“ према обрачуна тог суда).

Утврђено чињенично стање и правно схватање првостепеног суда прихватио је и другостепени суд позивајући се поред осталог и на одредбе чланова 173, 174, 177. и 200. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“, број 17/93 и 3/96, у даљем тексту:ЗОО).

Ревизије су дјелимично основане.

Саобраћајна незгода из које је настала спорна штета, догодила се је приликом кретања возила на јавном путу. Возило марке „ТАМ“ које је било осигурано од аутоодговорности код првотуженог у то вријеме, чинило је у техничком погледу јединство са компресором, кога је вукло, и који није имао властиту погонску снагу за кретање, него само уређаје за прикључивање (руду и др.) У таквој ситуацији, у пракси судова прихвата се став да оба возила (које вуче и које је вучено) чине правно једну цјелину. Они према томе, у саобраћају дијеле исту правну судбину. Због тога је првотужени одговоран тужиоцима за штету насталу у саобраћајној незгоди од 22. јула 1997. године на основу члана 2. у вези са чланом 1. ЗОСОИЛ и поред тога што компресор није био посебно осигуран од аутоодговорности. Неоснован је, према томе, приговор првотуженог о недостатку пасивне легитимације на његовој страни.

Друготужени је одговоран тужиоцима за штету коју су претрпјели зато што је исту проузроковао (члан 154. став 1. и члан 178. став 1. ЗОО). Како је већ наведено, због проузроковања саобраћајне незгоде, он је осуђен правоснажном пресудом кривичног суда због почињеног кривичног дјела. Чланом 12. став 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03, 85/03 и 74/05, - у даљем тексту важећи: ЗПП) прописано је да је суд у парничном поступку у погледу постојања кривичног дјела и кривичне одговорности учиниоца везан за правоснажну пресуду којом се оптужени оглашава кривим. У суштини он је одговоран због тога што је пропустио да обезбиједи технички исправан спој између вучног и вученог возила (тј. камиона „ТАМ“ и компресора као полуприколице на два точка).

Одговорност тужених је солидарна, аналогно одредби члана 206. став 1. ЗОО (првотужени додуше није причинио штету тужиоцима, али за њу одговара по посебним прописима, па се ситуација уподобљава са оном коју има у виду поменута одредба).

Основани су приговори ревидената у односу на висину дијела накнаде неимовинске штете.

Вјештак М. В. се је изјаснио да је првотужилац претрпио прелом четврте кости доручја десне (према медицинској документацији и налазу другог вјештака В.: лијеве) шаке и задобио раздерну рану на лијевој подлактици, убудну рану на лијевој надлактици, те тачкасту рану на челу. Повреде су у цјелини квалификоване као тешка тјелесна повреда. Због претрпљених повреда првотужилац је, по мишљењу овог вјештака трпио бол јаког интензитета два до три дана, средњег-десет дана и слабог још двије недјеље. Вјештак В. је указао још и на раздеротину десног кољена и на околност да је првотужиоцу од ортопеда, због прелома четврте кости доручја лијеве шаке, постављена гипсана имовилизација у трајању од 27 дана, али да он, при томе, није задржан у болници.

Имајући у виду јачину и трајање физичких болова, нарочито јаког и средњег интензитета, остале околности на које је указано, овај суд налази да је износ од 1.300,00 КМ одговарајућа новчана сатисфакција првотужиоцу за претрпљене физичке болове (члан 200. ЗОО).

По мишљењу вјештака В. трајно умањење опште животне активности код првотужиоца износи 5% ради повреде шаке. Други вјештак В. је објаснио да му се је првотужилац жалио на нешто отежане покрете у шаци лијеве руке и да других тегоба нема (налаз и мишљење од

16.10.2003. године). Умањење опште животне активности код првотужиоца се према томе манифестује у нешто отежаним покретима шаке лијеве руке, што је последица претрпљене повреде.

На основу члана 200. ЗОО овај суд досуђује првотужиоцу новчану накнаду у износу од 750,00 КМ за претрпљене душевне болове због умањења опште животне активности.

Код друготужиље установљени су крвни подлив на тјмену величине 3x2 цм, рана на бради десно на рубу доње вилице, дужине 1,5 цм, крвни подлив величине женског длана на лијевој надлактици и крвни подливи на оба кољена „величине петодинарке“. Константована је јака осјетљивост мишића лијеве слабинске регије. Друготужена је задржана на хирушком одјељењу два дана. Током боравка у болници искашљавала је крв 3 до 4 дана, па је рентгенским снимком код ње дијагностификован прелом једанаестог ребра лијево. Прелом ребра са контузијом плућа квалификован је као тешка тјелесна повреда (за разлику од повреде ребра без оштећења плућа). Остале повреде, појединачно гледано, су лаке природе. Друготужиља је трпјела јаке болове 7 дана, средње још 10 дана и слабе даљњих мјесец дана.

Имајући то у виду, овај суд сматра да је било основа да се друготужиљи досуди накнада за претрпљене физичке болове у износу од 2.200,00 КМ (члан 200. ЗОО).

Вјештак В. је мишљења да је друготужиља трпјела страх јаког интезитета у трајању од 3 до 4 дана, док није разјашњен узрок крварења. У наредних 10 дана страх од могућих компликација био је средњег интезитета и трајао је до прве лекарске контроле. У телефонском разговору са вјештаком В., друготужиља се је жалила да дужи временски период послје повреде није смјела да сједи на предњем сједишту аутомобила, јер је осјећала велики страх. Велики страх је осјећала и кад би угледала жути аутомобил у мимоилажењу приликом војње (компресор је био жуте боје). У вријеме писања налаза и мишљења вјештака В. (16.10.2003. године) друготужиља је још била под третманом психолога, који је њене тегобе схватио као посттрауматски стресни поремећај. До разговара са вјештаком четири пута је излазила на полагање возачког испита, али без успјеха. Неуспјех је објаснила великим страхом који је блокира. Када неко од чланова породице крене на пут, она има страх да се неће вратити. Тада јој се враћају слике крвавог оца и крвавог брата приликом саобраћајног удеса. Три године је узимала антидепресивне таблете (Пароксетин). На рочишту од 26.11.2003. године вјештак В. је објаснио да је исказ друготужиље у току телефонског разговора (она је у то вријеме боравила у Х.) био убједљив и да је он у својој пракси имао доста пацијената који су након оваквог критичног догађаја доживјели посттрауматски стресни поремећај. Да је био вођен непосредан разговор, вјештак сматра да налаз не би био друкчији, једино што би евентуално могао да наслути неуротичну структуру личности. Такве особе међутим, трпе страх већег интензитета, него оне које не показују знаке неуротичности.

Нема разлога, ни по оцјени овог суда, да се доводи у питање заснованост налаза и мишљења вјештака В. на правилима струке, и поред тога што је интервју са друготужиљом водио путем телефона, а не кроз непосредан дијалог, с обзиром на разјашњења која је саопштио на рочишту од 26.11.2003. године и на околност да је извршио увид у њену медицинску документацију. Накнада друготужиљи за претрпљени страх, ако се има у виду његово трајање и јачина, као и последице по психу коју је оставио, треба по оцјени овог суда да износи 1.500,00 КМ (члан 200. ЗОО).

Трећетужицац је задобио двије мање раздеротине на кожи тјмена, без повреде кости, нагњечину лијеве подлактице величине дјечијег длана и раздеротину лијеве обрве. Повреде су лаке природе. Трпио је болове средњег интезитета седам дана, а слабог још 10 дана. Правично новчана накнада за претрпљене физичке болове трећетужиоца, уз уважавање ових карактеристика, износи по оцјени овог суда 400,00 КМ (члан 200. ЗОО).

Правилно је, по мишљењу овог суда, одређена висина накнаде материјалне штете за оштећени путнички аутомобил првотужиоца у износу од 11.710,20 КМ (члан 190. ЗОО), као и нематеријалне штете друготужиљи за претрпљени душевне болове због наружености у износу од 900,00 КМ (члан 200. истог закона), с обзиром на њену животну доб и пол (као последица шивања ране, код ње је остао ожиљак на рубу браде десно у дужини од 1,5 цм).

Законске затезне камате досуђене су у складу са одредбама члана 277. став 1. у вези са чланом 186. ЗОО и схватањима судске праксе.

Парнични трошкови досуђују се сразмјерно успјеху странака у парници (члан 386. став 2. ЗПП).

Друготужиља је тражила накнаду неимовинске штете у укупном износу од 8.000,00 КМ (према поднеску од 31.5.2001. године), а досуђено јој је 4.600,00 КМ, што значи да је успјела у спору са 57,5%. Првостепени суд је њене трошкове за заступање код адвоката обрачунао у износу од 10.725,00 КМ. Процент од 55,7% од 10.725,00 КМ износи 6.166,87 КМ.

Трећетужилац је успио у спору са 8% (од износа од 8.000,00 КМ, колико је тражио, досуђено му је 400,00 КМ или 8%). Првостепени суд је обрачунао његове трошкове за заступање од адвоката у износу од 773,50 КМ (тачније 14% у износу од 108,28 КМ, што значи да би 100% његових трошкова износило 773,50 КМ). Процент од 8% од 773,50 КМ износи 61,88 КМ.

Трошкови првотужиоца за вјештачење од вјештака машинске струке износе 90 КМ. По схватању овог суда првотужиоцу треба признати ове трошкове у цјелини (100%), без обзира на успјех у спору, јер се без њих није могао окончати овај парнични поступак.

Трошкове медицинског вјештачења од 410,00 КМ првостепени суд је обрачунао свим тужиоцима на једнаке дијелове. Из истих разлога као и код вјештачења по правилима машинске струке, и у овом случају треба признати пун износ издатака, без обзира на исход спора, дакле 410,00 КМ, односно сваком од тужилаца по 136,66 КМ. Друготужиљи, према томе припада право на накнаду парничних трошкова у износу од 6.303,53 КМ, што се заокружује на 6.303,55 КМ, трећетужиоцу-од 198,54 КМ, што се заокружује на 198,55 КМ, а првотужиоцу од 226,66 КМ, што се заокружује на 226,65 КМ.

У погледу осталих ревизионих навода потребно је указати на слиједеће.

1– у односу на лимит осигурања.

У вријеме штетног догађаја 22. јула 1997. године била је на снази Одлука Владе Р.С. о одређивању најнижих осигураних износа на које се мора уговорити осигурање аутоодговорности за штете причињене трећим лицима („Службени гласник Републике Српске“, број 15/94, у даљем тексту: Одлука из 1994. године). За аутобусе и теретна возила најнижи осигурани износ по тој одлуци био је 20.000,00 динара (друготужени је у саобраћајној незгоди учествовао са теретним возилом). Кад је Одлука из 1994. године донесена паритет динара у односу на њемачку марку (ДЕМ) био је 1:1. Према каснијој Одлуци Владе Р.С. о одређивању најнижих осигураних сума на које се мора уговорити осигурање аутоодговорности за штете причињене трећим лицима („Службени гласник Републике Српске“, број 23/98), најнижа осигурана сума за аутобусе и теретна возила одређена је у износу од 20.000,00 КМ (а то је одговарало износу од 20.000,00 ДЕМ, с обзиром на паритет ових валута од 1:1). Из изложеног произилази да је интенција доносиоца одлука била да се у периоду од 12. јуна 1994. године као дана почетка примјене Одлуке из 1994. године, па до краја њеног важења, одржи вриједност осигураних сума на истом нивоу (ако се изражава у динарима-да то буде динарска противвриједност износа од 20.000,00 ДЕМ или износ од 20.000,00 КМ за аутобусе и теретна возила), како би се спријечило смањење њихових вриједности услјед инфлаторних дејстава. Овакав став доносиоца одлука обавезивао је организације за осигурање да одреде вриједност осигуране суме тако што би, до утврђења КМ као средства плаћања, ту суму уговарале у динарској противвриједности износа од 20.000,00 ДЕМ за аутобусе и теретна возила. Најнижи износ на који се је морало уговорити осигурање теретног возила којим је управљао друготужилац у вријеме штетног догађаја није, према томе, износио 6.060,60 КМ како то сматрају нижестепени судови, нити 3.030,00 КМ како се тврди у ревизији првотуженог, него 20.000,00 ДЕМ, а сада – 20.000,00 КМ. Овај суд, међутим, није могао преиначити нижестепене пресуде и обавезати првотуженог да солидарно с друготуженим исплати тужиоцима цјелокупан износ досуђене накнаде штете (како је то поред осталог предложио друготужени у својој ревизији), пошто се без ревизије тужилаца првотужени, само на основу ревизије друготуженог, није могао довести у неповољнији положај од оног који има према другостепеној пресуди (члан 253. у вези са чланом 230. ЗПП). Није битно то што су се тужиоци сложили са овим приједлогом, јер то нису учинили у ревизији (коју нису ни поднијели), него у одговору на ревизију друготуженог.

2 – у односу на допринос првотужиоца настанку штетног догађаја (према ревизији друготуженог).

Оваквим приговором побија се утврђено чињенично стање што је у поступку по ревизији искључено (члан 240. став 2. ЗПП). Узгред се напомиње да друготужени није ни током поступка, а ни у ревизији објаснио у чему би се конкретно састојао евентуални пропуст првотужиоца, (тј. да

ли је он био у могућности и како је требало да поступи да би избјегао директан судар са откаченим компресором који је прешао на његову саобраћајну траку).

3 – у односу на ревизиони приговор друготужиоца на налаз и мишљење вјештака машинске струке.

Приликом утврђивања висине штете на возилу првотужиоца, вјештак машинске струке се је служио уобичајеним методом процјене у оваквим случајевима (узео је у обзир потребу замјене теже оштећених резервних дијелова уградњом нових, могућност да се резервни дијелови који су оштећени у лашем и средњем степену поправком доведу у исправно стање, као и норма-часове за радње поводом замјена и оправака), како то произилази из налаза вјештака машинске струке од 9.11.2000. године и прилога уз тај налаз. Уз уважавање стручности поменутог вјештака (дипломираног машинског инжењера) и одсуства његове било какве личне заинтересованости за исход спора, овај суд сматра да приговори друготуженог на његов налаз и мишљење нису основани.

4 – Остали ревизиони наводи без утицаја су на законитост и правилност побијане пресуде.

На основу све што је напријед речено, овај суд је одлучио као у изреци на основу одредаба чланова 248, 241, 253 и 397. став 2. ЗПП.

Предсједник вијећа
Петар Бајић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић